

Tatjana ĐURIŠIĆ-BEČANOVIĆ*

RELIGIJSKI KODOVI I GLOBALIZACIJA

Sažetak: U radu ćemo proučavati odnos religijskih kodova prema globalizaciji ne kao ekonomskom fenomenu, već kao opštem antropološkom i društvenom procesu, koji zahvata sve slojeve i elemente kulture, dovodeći do krupnih promena. Dakle, krećući iz ekonomske baze, globalni procesi zahvataju sve sfere društva i bitno menjaju kodove ponašanja, egzistencijalne i komunikativne modele, kao i aksiološke stavove, što svedoči o tome da zahvataju kulturu u celini.

Svoje istraživanje zasnovaćemo na konceptu kulture koji je osmislio Edvard Hol, pa ćemo posmatrati promene izazvane globalizacijom na formalnom, neformalnom i tehničkom nivou kulture. Naime, svaka promena je izuzetno složen i traumatičan proces koji ostavlja trajne posledice na kulturu i na njeno funkcionisanje. Kodovi ponašanja teže stabilnim formalnim obrascima, dok se svakodnevni život zasniva na malim neformalnim adaptacijama, ali ako su one učestale, kao u slučaju globalizacije, mogu dovesti do krupnih promena i na formalnom planu kulture. Formalne sisteme, u koje spada i religija, karakteriše vrlo velika postojanost i brojni tehnički podupirači, jer formalna kultura obavlja zadatak koji je gotovo analogan instinktu. Osim u posebnim prilikama, formalno se menja sporo, gotovo neprimetno i vrlo je otporno na promene nametnute spolja.

Religija kao formalni sistem jača je i otpornija i od države, što pokazuje raspad Jugoslavije i postjugoslovenski procesi pojačane klerikalizacije. Dakle, zbog svoje nesklonosti dijalogu, isključivosti, dogmatizmu, rigidnosti i nedovoljnog dinamizma, religijski kodovi će pružati snažan otpor globalizaciji, koju prepoznaju kao ozbiljnu pretnju postojećim identitetskim modelima i svojim mitološkim istinama o čoveku i svetu. Udruženi sa nacionalističkim diskursom omogućiće snaženje desničarske ideologije i retrogradno kretanje evropskih kultura ka primordijalnim mitovima o čistoti nacija, što će ozbiljno ugroziti njihove dijaloške kapacitete i aktivirati odbrambene tehnike.

Gljučne reči: *globalizacija, religijski kodovi, svete knjige, crkva, kultura, promena, formalni obrasci kulture, autokomunikacija, identitetski modeli*

---

* Filološki fakultet, Nikšić, Univerzitet Crne Gore